

Câteva referințe despre caracterul comunitar al Sfintei Euharistii

Introducere

În general, orice taină are nu doar un sens și un aspect particular, ci ea are și un aspect comunitar. Ea nu privește numai pe primitorul ei luat izolat, ci are rezonanța și în jurul său, asupra comunității în care a primit-o și a cărei lucrare este. Dintre toate tainele cea care prezintă cel mai evident această înfățișare comunitară este Sfânta Euharistie.

Împărtășirea cu Isus Hristos în Sfânta Euharistie, pe lângă aspectul prezenței lui Iisus Hristos în noi, așa cum a promis celor ce cred în El (Ioan 6, 66), are și un aspect comunitar-ecclesial, fiind o încorporare desăvârșită în Trupul cel tainic al lui Iisus Hristos, Biserica, extensiune a sa în umanitate, prin și în care oamenii devin mădulare intime ale acestui Trup, pline de Iisus Hristos Cel înviat. "Euharistia se revelează din ce în ce mai mult astăzi, în conștiința teologică modernă, ca fiind Taina Bisericii prin excelență, taină în care Biserica se realizează, se recunoaște și se perpetuează, ca locul și timpul adunării credincioșilor lui Dumnezeu". Astăzi noi redescoperim Euharistia, nu doar ca una dintre taine, ci ca pe Taina Bisericii prin excelență adică taina în care Biserica este Biserica, taina în care Biserica ni se arată ca sacrament și în care Euharistia înglobează întreaga realitate a Bisericii, într-o continuă deschidere spre ceea ce nu poate fi exprimat niciodată până la capăt ori cuprins și definit prin simboluri.

Dacă Botezul este începutul încorporării credincioșilor în Iisus Hristos, iar Mirungerea o accentuare a acestora, Euharistia realizează deplina comuniune cu Iisus Hristos, încorporarea desăvârșită a credincioșilor în El, făcându-l pe om membru și mădular deplin al Trupului Său și realizând unitatea tuturor credincioșilor în Iisus Hristos și întreolaltă. Prezența reală a lui Iisus Hristos în Sfânta Euharistie, nedespărțit de Duhul este fundamentul Bisericii, în care Iisus Hristos, ca persoană dumnezeiască, una cu Tatăl și cu Sfântul Duh, adună pe oameni în comuniunea Trupului Său extins în lume, Biserica, Instituirea Sfintei Euharistii - centrul Cinei celei de Taină

Instituirea Sfintei Euharistii constituie centrul Cinei celei de Taină

Ea este istorisită și de Evangheliștii sinoptici (Matei XXVI, 26-29; Marcu XIV, 22-25 și Luca XXII, 16-20), precum și de către Sfântul Apostol Pavel (I Cor. XI, 23-25), formând de la bun început centrul cultului creștin. Relatarea ei lipsește în Evanghelia a patra, căci Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan nu mai găsește necesar să repete, în scrierea sa, ceea ce se afla destul de clar și de complet în evangheliștii sinoptici și ceea ce se practica în chip uniform și constant în toate adunările de cult ale comunităților creștine de la sfârșitul veacului apostolic. De fapt, Sfântul Ioan a vorbit despre această taină, când a reprodus, îndată după înmulțirea pâinilor, cuvântarea Mântuitorului Iisus Hristos despre "pâinea vieții", adică despre împărtășirea credincioșilor cu însuși Trupul și Sângele Său (Ioan VI, 48), așa încât și pentru acest motiv nu mai avea nevoie să revină asupra unui subiect atât de cunoscut. În completarea Evangheliștilor sinoptici, el notează așa încât doar faptul că Mântuitorul Iisus Hristos, rămas numai cu cei unsprezece Apostoli după plecarea trădătorului Iuda, respiră ușurat, ca după eliberarea de o povară apăsătoare și zice: "Acum s-a proslăvit Fiul Omului și Dumnezeu s-a proslăvit în El. Dacă s-a proslăvit Dumnezeu în El, și Dumnezeu îl va proslăvi pe El în Sine și îndată îl va proslăvi" (Ioan XIII, 31-32). Prin aceste cuvinte, Mântuitorul face aluzie la moartea Sa pe Cruce, la înviere și la înălțare și începe să pregătească pe ucenici pentru momentul despărțirii.

Dacă Sfântul Ioan Evanghelistul ar fi voit să istorisească instituirea Sfintei Euharistii, de bună seamă că aici ar fi intercalat referatul său. Instituirea Sfintei Euharistii este descrisă aproape cu aceleași cuvinte și de către Evangheliștii sinoptici și de către Sfântul Apostol Pavel: "Deci mâncând ei, a luat Iisus pâinea și mulțumind, a frânt și a dat Ucenicilor zicând: Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu. Și luând paharul și mulțumind, le-a dat lor zicând: Beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu, al Legii celei noi, care pentru voi se varsă, spre iertarea păcatelor" (Matei XXVI, 26-28; Marcu XIV, 22-24; Luca XXII, 19-20; I Cor. XI, 23-25). Sfântul Apostol și Evanghelist Luca (XXII, 19) și Sfântul Apostol Pavel (I Cor. XI, 24) ne informează că Domnul nostru Iisus Hristos, îndată după cuvintele de instituire a Sfintei Euharistii, a adăugat: "Aceasta s-o faceți spre pomenirea Mea".

Concordanța dintre Sfântul Apostol și Evanghelist Matei, martor direct la Cina cea de Taină și Sfântul Apostol Pavel, care a primit dogma euharistică chiar de la Iisus Hristos, printr-o revelație directă și personală - pe de o parte - și dintre Sfinții Apostoli și Evangheliști Marcu și Luca, ucenici direcți ai Apostolilor și martori ai tradiției și practicii Bisericii Primare - pe de altă parte - are o deosebită însemnătate, căci ne arată că dogma euharistică n-a suferit niciun fel de evoluție în dezvoltarea vieții creștine și că Biserica Ortodoxă a păstrat-o așa cum a primit-o dela însuși întemeietorul ei, Domnul nostru Iisus Hristos.

Cuvintele scripturistice despre instituirea Sfintei Euharistii constituie prin urmare un document istoric original, înzestrat cu puterea unei mărturii directe, obiective și sincere despre originea și înțelesul acestei Sfinte Taine. Aceste cuvinte ne arată că, la Cina cea de Taină, Domnul Iisus Hristos a prefăcut cu adevărat pâinea dospită (artos) în însuși Trupul Său, iar vinul în însuși Sângele Său, rostind pentru fiecare o rugăciune specială și împărțind apoi cu fiecare pe ucenici. În noaptea când a fost prins - deci cu o zi înainte de Paștile iudaic - Domnul Iisus Hristos a instituit așadar, o adevărată Sfântă și Dumnezeiască Taină, oferind credincioșilor un nou și supranatural mijloc de comunicare, cuminecare și comuniune cu El.

Sfânta Euharistie nu este deci numai o comemorare istorică, un simplu simbol sau un simplu rit, după cum învață de obicei protestanții, ci constituie cu adevărat o Taină. Ea înlocuiește jertfele Vechiului Testament, Pascha iudaică și tot cultul Legii Vechi, inaugurând cultul cel desăvârșit al religiei creștine. De aceea toate sfintele noastre slujbe s-au concentrat de la început în jurul Sfintei Liturghii, în cadrul căreia se săvârșește Jertfa și Taina Euharistică. În istorisirea instituirii Sfintei Euharistii, se disting două momente diferite: momentul prefacerii și momentul împărțirii. Momentul prefacerii coincide cu rugăciunea specială, rostită de Domnul nostru Iisus Hristos mai întâi asupra pâinii și apoi asupra vinului. Prefacerea elementelor euharistice este deci anterioară împărțirii. Ea revindică și necesită o rugăciune anumită, Epicleza, pe care Biserica Ortodoxă o cunoaște din cele mai vechi timpuri și pe care liturghisitorul o rostește totdeauna asupra cinstitelor Daruri. După săvârșirea prefacerii, Domnul Hristos oferă ucenicilor Săi nu pâine și vin, ci însuși Trupul și Sângele Său.

De aceea greșesc protestanții, care pun tot accentul numai pe momentul împărțirii și greșesc și romano-catolicii, care consideră că prefacerea elementelor euharistice nu s-a făcut de Domnul Iisus Hristos în clipa binecuvântării - care precede frângerea Trupului și distribuirea Sângelui Domnului - ci în momentul în care Mântuitorul Hristos invită pe ucenici să se împărțesească. Romano-catolicii greșesc de asemenea și când împărțesc credincioșii lor laici numai cu Trupul Domnului Iisus Hristos, rezervând împărțirea cu ambele forme doar membrilor ierarhiei bisericești. Nici Evangheliile sinoptice, nici cuvintele Sfântului Apostol Pavel nu pot fi invocate în sprijinul unor astfel de neîntemeiate credințe ori practici. Ca atare, împărțindu-le viața dumnezeiască. Trupul Euharistic al lui Iisus Hristos este comuniunea amândurora, reală a lui Iisus Hristos în Biserica Sa. De aceea "Euharistia este taina care cu adevărat transformă o comunitate umană în Biserica lui Dumnezeu și este criteriul ultim sau baza structurii ecleziale". În momentul împărțirii harului euharistic "ne

asimilează Lui, ne încorporează Lui și face din noi membre din ce în ce mai vii ale trupului Său tainic". Domnul Iisus Hristos dorește să facă din noi Biserica în care să-și reverse dragostea Sa și de aceea ne adună din toate părțile împrejurul Sfintei Mese, ca să realizeze din noi un singur trup care să fie deopotrivă al Lui și al nostru.

Euharistia - împreună-împărtășire cu Iisus Hristos.

Sensul curent și clasic al Euharistiei este comuniunea. Sfânta Euharistie ne comunică în chip tainic una și aceeași viață dumnezeiască, prin Iisus Hristos. "Acesta este în noi prin Trupul Său, iar noi în El și prin El în Tatăl". Prin aceasta se înfăptuiește ceea ce remarcă Sfântul Apostol Pavel: "Ca o pâine, un trup suntem cei multi, caci toti ne impartasim dintr-o pâine" (I Cor. 10, 17).

În actul comuniunii se produce o integrare specială, pe care o obține doar cel botezat și care prăznuiește Euharistia, angajându-se în întregime, în sensul comunitar al acestei Taine. Sfântul Ioan Gura de Aur întrebuințează mai mulți termeni pentru a exprima ideea de comuniune. Unii redau mai mult participarea exterioară la masa Domnului, în timp ce alții exprimă mai ales momentul intern al comuniunii.

Sfânta Euharistie este înainte de toate o părticică de hrană desprinsă din trupul euharistic, este actul de consumare al acesteia, integrând subiectul în Trupul lui Iisus Hristos. Această părticică euharistică însă nu rămâne o simplă participare pentru adevăratul creștin, ea merge mai departe, creând o comunicare profundă și generală cu Iisus Hristos. Este ceea ce subliniază Sfântul Ioan Gura de Aur când zice: "Pâinea pe care o frângem nu este ea comuniune cu trupul lui Iisus Hristos? De ce Sfântul Apostol Pavel n-a zis participare? Pentru că el a vrut să dea faptului o semnificație mai mare și să arate marea legătură de unire. Căci prin participare noi numai ne împărtășim cu trupul lui Iisus Hristos, în timp ce prin unire noi suntem în comuniune cu El" – Pr. Prof. Univ. Dr. Ene Braniște.

Frângerea pâinii este o comuniune personală cu Iisus Hristos: "După cum acest trup se unește cu Iisus Hristos, tot astfel noi ne unim cu El prin această pâine. Dar de ce Sfântul Apostol Pavel a adăugat: "Pâinea pe care noi o frângem". Este ceea ce se poate vedea întâmplându-se în Euharistie, nu pe cruce, unde se petrece contrariul. Dar ceea ce El nu a suferit pe cruce, suferă în producerea pentru tine și rabdă ca să fie frânt pentru a-i umple pe toți".

În pâinea euharistică, toți creștinii formează o unitate, asemenea boabelor de grâu în pâine. În ea sunt adunate și strânse la un loc toate mădulele Bisericii, după cum în pâine sunt împreunate o mulțime de boabe de grâu. Dar această unitate, nu rămâne doar simbolică, fiindcă ea se arată în chip real prin mâncarea Trupului lui Iisus Hristos și fiindcă toți se satură din aceeași pâine, ei sunt cuprinși prin această împărtășire obștească într-o comuniune. Există, de aceea, o pâine și un singur Trup, adică o Euharistie și o Biserică. Iisus Hristos ne cuprinde pe toți, așa cum pâinea împreună mulțimea boabelor de grâu.

Primindu-L în noi pe Cel ce nu se împarte, noi formăm un tot unic. Această conștiință de sine a unității ecleziale a tuturor în Iisus Hristos euharistic, străbate ca un fir roșu întreaga tradiție și gândire patristică, începând cu Didahia, în care citim: "Cum această pâine era răspândită peste munți și adunată, a devenit una, astfel să fie adunată și Biserica Ta, de la marginile pământului în împărăția Ta. Adu-ți aminte, Doamne, de Biserica ta, și adun-o din cele patru vânturi, sfințită în împărăția Ta". Symbolismul atât de evocator al acestei rugăciuni euharistice va fi reluat și mult adâncit de Parinții Bisericii.

În acest fel, Sfântul Ciprian al Cartaginei spune: "Cât este de puternică unanimitatea creștină, o arată destul de bine Tainele Domnului, căci atunci când Domnul numește Trupul

Său pâine ce este făcută din multe boabe de grâu reunite, El vrea să arate că întregul popor creștin pe care îl poartă în El trebuie să fie unit. Și când numește Sângele Său vin, care fiind din numeroși struguri, nu constituie decât o singură băutură, el semnifică, de asemenea, că turma, care suntem noi, nu este decât o unitate.

Fericitul Augustin aprofundează mult și cu multă virtuozitate semnificația comunitară (eclezială) a elementelor euharistice, în catehezele sale, ținute credincioșilor. El se adresează, astfel celor nou botezați: "Vi se zice: trupul lui Iisus Hristos și voi răspundeți, Amin. Și fiți, deci, membre ale Trupului lui Iisus Hristos, pentru ca să fie adevărat Amin-ul vostru. Și pentru ce acest mister este făcut cu pâine? Să nu zicem nimic de la noi înșine. Să ascultăm pe Apostolul, care, vorbind despre această taina zice : Cei mulți, toți suntem un singur Trup, o singură pâine. Înțelegeți și bucurați-vă. Unitate, evlavie, dragoste. O singură pâine! Și această pâine unică? Un singur trup făcut din mulți. Gândiți-vă că pâinea nu se face cu un singur grăunte, ci cu mai mulți. În timpul exorcismelor, voi erati într-un fel, sub piatra de moară. În Botez voi ați fost îmbibați cu apă, Duhul Sfânt a venit în voi, precum focul ce coace coca. Fiți ceea ce voi vedeți și simțiți ceea ce voi sunteți. Cât privește cupa, frații mei, amintiți-vă cum se face vinul. Multe boabe atârnă într-un ciorchine; dar vinul care curge din toți, se amestecă într-o unitate. Astfel, Domnul a voit ca noi să-I aparținem și El a consacrat pe altarul său misterul păcii și unității noastre".

Sfânta Euharistie, prin elementele sale de pâine și de vin, simbolizează unitatea Bisericii. Fiind Trupul și Sângele lui Iisus Hristos, pline de Duhul Lui, care este Duhul comuniunii, Euharistia realizează comuniunea și unitatea eclezială a tuturor mădularelor lui Iisus Hristos, realizează în mod plinar Biserica, ca Trup al lui Iisus Hristos din toți cei botezați și pecetluiți de Iisus Hristos în Duhul și prelungeste pe Iisus Hristos Cel comunitar și sobornicesc în fiecare mădular al Trupului Său. Căci, zice Sfântul Apostol Pavel: "Paharul binecuvântării pe care-l binecuvântam, nu este oare împărțășirea cu sangele lui Iisus Hristos? Pâinea pe care o frângem nu este oare împărțășirea cu Trupul lui Iisus Hristos? Căci o pâine, un trup suntem noi cei mulți, căci toți ne împărțășim dintr-o pâine. (I Cor. X, 16-17). "Dacă noi formăm un singur trup pentru că participăm la aceeași pâine care este Trupul lui Iisus Hristos, este pentru că această pâine euharistică, care este Trupul lui Iisus Hristos, face unitatea întregului Trup tainic, care este Biserica" – Pr. Prof. Univ. Dr. Ene Braniște.

Sfântul Ciprian care a consacrat pagini nepieritoare unității Bisericii, se oprește și el în fața semnificației euharistice ce închipuie unitatea în Iisus Biserică. Referindu-se la amestecul cu apă și vin din potir, zice: "Când însă în potir vinul se amestecă cu apa, poporul se adună cu Iisus Hristos și mulțimea credincioșilor se unesc și se împreună cu Acela în care a crezut. Această legătură și unire a apei și a vinului este așa de desăvârșită în potirul Domnului, încât acea amestecare n-ar putea să fie separată una de alta. La fel și Biserica, adică mulțimea adunată în Biserică, în care crede cu statornicie în mod fidel și ferm, nici un lucru nu va putea să o separe de Iisus Hristos cu care rămâne totdeauna legată printr-o dragoste nedespartită. Astfel și în potirul Domnului care o sfințește, nu se poate oferi numai apa, după cum nici numai vinul simplu nu se poate, căci dacă cineva oferă numai vinul, sângele lui Iisus Hristos, începe să fie fără noi, iar dacă apa este singura, mulțimea începe să fie fără Iisus Hristos. Când însă ambele se amestecă și se unesc prin împreunarea uneia cu cealaltă, atunci se săvârșește taina spirituală și cerească". Astfel, Sfânta Împărțășanie, prin înseși elementele materiale care o compun, semnifică comuniunea dintre Iisus Hristos și comunitatea Bisericii. Dar nu doar atât, ci realizează și desăvârșește efectiv această unire. Euharistia întruchipează atât unitatea ce trebuie să fie între trup și mădular, adică încorporarea noastră divină, însă este și un simbol al coîncorporării noastre umane, sau mai bine-zis, al sfințirii noastre prin această biserică, după cum subliniază tot Părintele Profesor Ene Braniște.

Constituirea Bisericii în ziua Cincizecimii este urmată imediat de revelarea naturii sale: "Și în fiecare zi, stăruiau într-un cuget... și, frângând pâinea..., luau împreună hrana întru

bucurie și întru curăția inimii" (Fapte II, 46). Viața credincioșilor dobândește deci un stil euharistic comunitar: "Iar toți cei ce credeau erau laolaltă și aveau toate de obște" (Fapte II, 44). În lumina Înălțării și a Cincizecimii noi putem să înțelegem necesitatea și semnificația epiclezei euharistice, a invocării Duhului Sfânt asupra Euharistiei, pentru că înălțarea pune în lumină intervenția epicletică a lui Iisus Hristos-Arhiereul, iar Cincizecimea manifestă împlinirea acestei epicleze într-o ambianță comunitară. Fără Sfânta Euharistie nu este posibilă Biserica, fiindcă numai Euharistia este aceea care unește, fără să dizolve și care extinde fără să împartă ori să despartă pe cei uniți cu Iisus Hristos, sau pe cei în care Iisus Hristos s-a făcut hrană și băutură neîmpuținată. Căci nu ne putem uni cu Iisus Hristos, fără să ne unim cu Trupul Său Tainic.

Sfânta Euharistie în comunitatea teandrică a Bisericii

Sfintele Taine sunt centrul întregii vieți a Bisericii, ele sunt condiția indispensabilă pentru creșterea Trupului tainic al lui Iisus Hristos. Tainele sunt "încheieturile" și legăturile care unesc Trupul lui Iisus Hristos, pornind din capul Lui (Coloseni II, 19), și prin aceasta unesc pe credincioși, încât aceștia sunt "ca un singur om", având o singură inimă și un singur suflet (Fapte IV, 32). Dacă prin Botez credinciosul intră în comuniunea Bisericii, Euharistia, în schimb, îl așează în însăși inima ei. Comuniunea desăvârșită, realizată prin Euharistie, este subliniată mai ales de Dionisie Pseudo-Areopagitul. El se întreabă: "Din ce pricină caracterul de comuniune, ce-l au și celelalte Taine, este în mod special propriu Euharistiei și de ce se numește ea în chip deosebit, comuniune și unire, deși orice lucrare sacramentală unește viețile noastre cele împărțite prin îndumnezeirea cea uniformă iar prin unirea deiformă a celor ce sunt despărțite, ne dăruiește comuniunea și unirea cu Cel Unul?". Acest lucru se datorește, desigur, locului deosebit pe care-l ocupă Euharistia între celelalte Taine. Ea lucrează în mod desăvârșit la "unirea celui ce se sfințește cu Cel Unul și produce în chip desăvârșit comuniunea cu Dumnezeu..." – Pr. Prof. Univ. Dr. Ene Braniște .

Legată de Botez prin lucrarea ei de încorporare și de unire plenară cu Iisus Hristos și precedată de Mirungere, Sfânta Euharistie este, prin excelență, Taina comuniunii și unității ecleziale a creștinilor cu Iisus Hristos. Căci acum credincioșii nu se mai împărtașesc numai de harul lui Iisus Hristos, participând numai la o anumită stare și lucrare mântuitoare din viața Lui, ci de Însuși Trupul Lui care devine în ei înșiși izvor al tuturor energiilor divine, în calitate de trup înviat. Prin aceasta se realizează adevărată comuniune între noi și Iisus Hristos. Sfânta Euharistie mijlocește nu numai harul Mântuitorului nostru Iisus Hristos (cum fac celelalte Sfinte Taine), care este puterea de viață ce unește pe cei ce o primesc în trupul său tainic. Ea împărtașește pe însuși izvorul dumnezeiescului har, pe Mântuitorul Iisus Hristos, sub chipul pâinii și al vinului. Cu alte cuvinte, ea oferă prezența personală în noi a Domnului Iisus Hristos și, odată cu aceasta, cea mai intimă unire cu El, oferă posibilitatea maximă a unității creștine aici pe pământ. Ca atare, Sfânta Euharistie produce o atitudine sufletească de profundă hristoforie, rezultat al unirii intime cu Iisus Hristos, o căldură a prezenței euharistice a Domnului, în care credincioșii creștini se îmbrățișează în lanțul de aur al iubirii divine. În Sfânta Euharistie, noi primim pe Iisus Hristos ca pe o hrană dumnezeiască, ce ne introduce real în comuniune tainică cu Sine, prin puterea de asimilare a "pâinii cerești". Comuniunea cu Iisus Hristos ce rezultă din aceasta, este o participare la viața Sa divină. Mântuitorul vrea să stabilească o unire între noi și El, după chipul unității ce există între El și Tatăl, și care este o unitate de viață perfectă. "Ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte întru Mine și Eu întru Tine, așa și aceștia în noi să fie una" (Ioan XVII, 21). Or, în Euharistie "Iisus Hristos se imprimă până în trupul și sângele nostru, producându-se o adevărată comuniune de trup și sânge, purificate și penetrate de Duhul" – Pr. Prof. Univ. Dr. Ene Braniște.

Pe de altă parte, fiind în comuniune cu trupul real al lui Iisus Hristos, noi suntem, în același timp, în comuniune cu Trupul Său tainic și, de aceea, comuniunea desăvârșită realizată cu Iisus Hristos prin Euharistie, este și o comuniune deplină între credincioși. "Toți se întâlnesc în același Trup al lui Iisus Hristos, toți formează împreună extinderea Trupului lui Iisus Hristos. În acest sens Euharistia este, prin excelență, Taina unității". Unirea cu Iisus Hristos în Sfânta Euharistie este fundamentul și izvorul unei depline iubiri între mădulele Bisericii, căci toți membrii ei sunt "concorporali" nu numai cu Iisus Hristos, ci și între ei. Fiecare trăiește și simte viața celorlalți ca viață luminată de mintea Aceluiași Hristos și sensibilizată și împuternicită spre bine de duhul Aceluiași Hristos. Căci toți nu sunt numai înrudiți, ci "concorporali" (Efes. III, 6), cu Iisus Hristos și întreolaltă...".

Euharistia este Taina ce transformă comunitatea credincioșilor în Biserică și, prin aceasta, asigură unitatea lor și, de aceea, ori de câte ori ea este săvârșită, unitatea Mântuitorului cu credincioșii Săi și prin aceasta unitatea credincioșilor între ei înșiși, este adusă la cea mai deplină manifestare a ei, într-o dinamică permanentă și mereu nouă a întâlnirii lor cu Mântuitorul Iisus Hristos și a creșterii în El. Deci, comuniunea euharistică se realizează concomitent în două sensuri: pe de o parte vertical, adică prin unirea credincioșilor cu Iisus Hristos, pe de altă parte orizontal, adică prin unirea credincioșilor între ei în Biserică, prin Iisus Hristos. Această distincție se face mai mult din punct de vedere teoretic, deoarece din punct de vedere practic este vorba de o singură relație cu dublu aspect, fiindcă prezența lui Iisus Hristos în noi înseamnă, în același timp, și prezența noastră în Trupul Lui, în Biserică.

Pe plan vertical "unirea cu Mântuitorul nostru Iisus Hristos în Sfânta Euharistie este o unire deplină și desăvârșită, tocmai pentru că El nu mai este lucrător în noi doar prin energia adusă în noi de Duhul Său, ci cu Trupul și cu Sângele Lui, imprimat în trupul și sângele nostru. Iar unde este Trupul și Sângele Său, este prezent și lucrător în mod deplin însuși subiectul lor. Deci Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, ca subiect al Trupului și Sangelui Său, se face prin Sfânta Euharistie și subiect direct al sângelui și trupului nostru, cu care sunt unite intim Trupul și Sângele Său, ce au dat prin aceasta calificarea lor trupului și sângelui nostru, imprimându-se în ele și care și-au unit lucrările și simțirile lor cu lucrările și cu simțirile trupului și sângejui nostru. Iar întrucât și fiecare din noi suntem subiect al trupului și sângelui nostru, și al lucrărilor penetrate de trupul și lucrările lui Iisus Hristos, noi ne aflăm împreună subiect cu Iisus Hristos, al trupului nostru devenit și trupul Lui sau al trupului Lui devenit și trupul nostru". Prin intimitatea și comuniunea aceasta desăvârșită cu El, noi trăim stările, simțirile și lucrările lui Iisus Hristos și El le trăiește pe ale noastre, pătrunse de ale Lui. "De acum nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine", a spus Sfântul Apostol Pavel (Galateni II, 20). Unirea deplină între Iisus Hristos și noi, realizată prin Sfânta Euharistie, este mărturia supremei iubiri a Lui față de noi. În acest sens Sfântul Ioan Gură de Aur spune : "Iisus Hristos a făcut aceasta ridicându-ne la o mai mare iubire față de El și arătând iubirea Lui față de noi, nu a dat numai să-L vadă celor ce doresc, ci să-L și atingă, să-L și mănânce, și să se unească cu El, împlinind toată dorința".

În virtutea cuminecării după vrednicie în Sfânta Taină a Euharistiei, cu Trupul și Sângele Mântuitorului Iisus Hristos, Acesta petrece în noi și noi petrecem în El (I Ioan II, 6, 8). Astfel, între Iisus Hristos și credincioșii cuminecați cu vrednicie se înfăptuiește o unitate deplină. În momentul în care și noi îl primim în trupurile noastre numai exterior și vizibil, suntem mulți și deosebiți unii de alții, pentru că în ființa noastră suntem cu Iisus Hristos așa de uniți și întrepătruși, încât nu mai distingem unde sfârșim noi și unde începe El. Sfântul Chiril al Ierusalimului spune că atât de mult ne-am unit cu El, încât avem comun același trup și sânge.

În Sfânta Euharistie ne-am făcut concorporali și consangvini cu El. Prin împărtășirea curată și frecventă cu Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos, noi primim puteri datorită cărora se înnoiește întreaga noastră viață și se adâncește până la deplinătate unirea

noastră cu Mântuitorul Iisus Hristos. Această unitate personală cu Mântuitorul Hristos, săvârșită de Sfânta Euharistie, este subliniată în modul cel mai pregnant posibil de către Nicolae Cabasila astfel: "Iisus Hristos devine mai intim nouă decât ne suntem noi. Căci ceea ce este în Iisus Hristos este al nostru, mai mult decât ceea ce ne este personal. Ceea ce este în Iisus Hristos este al nostru, pentru că noi am devenit mădularele Sale și copiii Săi și pentru că noi ne împărtășim cu trupul, cu sângele și cu duhul Lui...". "Iisus Hristos este mai înrudit cu noi decât ne sunt părinții noștri înșiși - căci prin Sfânta Împărtășanie "se face între noi și Mântuitorul nostru o legătură mai strânsă decât cea de zămislire între noi și părinți. El rămâne veșnic în noi, unit cu noi și ne face tot mai vii și mai tari..." Unindu-ne în mod desăvârșit cu Mântuitorul Iisus Hristos, ne unim deplin și cu toți "frații noștri în Hristos", cu care devenim un singur trup, trupul tainic al Domnului Iisus Hristos. "În fața Sfântului Potir nu sunt oameni separați, ci unicul Trup al lui Iisus Hristos, Biserica, prin Sfânta Euharistie înfăptuindu-se real posibilitatea dată în Taina Botezului, de a trăi toți o viață unică în Iisus Hristos" – Pr. Prof. Univ. Dr. Ene Braniște.

Sfânta Euharistie redă în chip deplin ideea comuniunii desăvârșite de a exista între creștinii din toate timpurile și locurile. Ea alcătuieste nu doar punctul culminant al vieții creștinului singular, ci și punctul central al vieții Bisericii, ca și comunitate. Fiecare element component al Trupului lui Iisus Hristos păstrează prin El legătura cu toți ceilalți, căci Trupul și Sângele Lui circulă și rămâne în fiecare din părțile acestui întreg. Așa după cum într-un lanț, fiecare inel se află în interiorul celorlalte, tot astfel și creștinii în Biserică, fiecare este prins de ceilalți și este cuprins de celălalt și în toți, ca în unul singur, se află Mântuitorul Iisus Hristos. El intră și poposește în casa fiecăruia, sau le oferă tuturor o încăpere comună, împartasindu-ne cu El, formăm același trup tainic al Bisericii, căci, așa după cum nu există decât un singur Hristos și o pâine euharistică, tot în acest fel nu poate să existe decât o singură Biserică, în care se extinde Același Iisus Hristos. Euharistia este (re)sursa și temelia trăirii noastre cu Iisus Hristos în Biserică. Ea este fundamentul pe care se înalță edificiul Bisericii, este cel mai puternic element ce susține și străbate această uriașă construcție comunitară. Iată cu câtă claritate înfățișează Sfântul Chiril al Alexandriei acest aspect: "Căci binecuvântându-i într-un trup, adică al Său, pe cei ce cred în El, prin împărtășirea tainică, îi unește cu Sine și întreolaltă. Căci cine ar despărți și ar scoate din unitatea naturală pe cei legați prin trupul sfânt cel unul, în unitatea cea cu Iisus Hristos? Căci dacă toți ne împărtășim dintr-o pâine, toți alcătuim un trup. Pentru că nu se poate împărți Iisus Hristos. De aceea este numită Biserica și trup al lui Iisus Hristos, iar noi mădulare în parte, după cugetarea Sfântului Apostol Pavel (Efes. V, 30). Căci uniți fiind toți în Iisus Hristos prin Sfântul Trup, deoarece L-am luat pe Cel Unul și ne împărțit în trupurile noastre, suntem mădulare proprii Lui, mai mult decât nouă înșine... Iar dacă suntem uniți întreolaltă în Iisus Hristos și nu doar unul cu altul, ci și cu El, Cel ce se află în noi, prin Trupul Său, cum nu este limpede că suntem toți una și întreolaltă cu Iisus Hristos? Căci Domnul Hristos este legătura unității, fiind Același și Dumnezeu și om". La fel, Sfântul Ioan Damaschin remarcă pe drept cuvânt, că Dumnezeuiasca Euharistie "se numește (și) cuminecătură și este adevărat, fiindcă prin ea ne cuminecăm cu Iisus Hristos, devenind părtași Trupului și Dumnezeuirii Lui. Prin ea ne cuminecăm și ne unim unii cu alții, pentru că ne împărtășim dintr-o singură pâine și devenim toți un Trup (I Cor. X, 16-17 ; Rom. XII, 5), și un sânge al lui Iisus Hristos și membri unii altora (Rom. XII, 5), ajungând toți împreună Trup al lui Iisus Hristos" (I Cor. XII, 27). De aceea, credincioșii care nu participă efectiv la Taina Comuniunii, nu sunt legați ontologic de Iisus Hristos și nici integrați pe deplin în inima Bisericii. Ei sunt coardele de viță în care nu mai curge seva de viață din rădăcina butucului și care, deci, se usucă, pentru a- fi tăiate și aruncate în foc (Ioan XV, 1-6). Ideea aceasta era atât de vie și de puternică în antichitatea creștină, încât credincioșii care nu participau la serviciul euharistic erau considerați ca excluzându-se singuri din comunitatea bisericească (excomunicare). De ce? Pentru că, de fapt, unitatea Bisericii în pluralitatea

membrilor ei se atinge în punctul ei culminant, manifestându-se în mod vizibil tocmai în timpul sinaxei euharistice, întâi prin unitatea de credință (Efes. IV, 5), mărturisită în simbol (crez), iar apoi prin actul împărtășirii. De aceea, până astăzi, semnul și pecetea integrării cuiva în Biserică (după botez) și al integrării în unitatea ei (la reprimirea celor excomunicați sau a apostatilor), este tot comuniunea liturgică, împărtășirea, adică primirea la Taina Euharistică.

Despre Biserică și Euharistie

Sfânta Euharistie fiind săvârșită în Biserică și de către Biserică, având deci un profund caracter eclezial, la rândul ei, ea constituie, face Biserica, Trupul comunitar-sobornicesc al lui Iisus Hristos. Printr-o simultaneitate și o reciprocitate ce ține de paradoxul și sublimul inefabil al realității dumnezeiești atotcuprinzătoare, Biserica face Euharistia și Euharistia face Biserica. Așadar, în Sfânta Euharistie se realizează cu adevărat Biserica, în înțelesul ei de Trup tainic al Domnului Hristos, și aici pulsează în chipul cel mai puternic viața ei. Biserica este prin excelență euharistică, iar Euharistia este prin excelență bisericască (eclesiologică), fiindcă ea este în chip indisolubil legată de viața Bisericii. Biserica și Euharistia (comuniune), sunt, cu alte cuvinte, două lucruri ori noțiuni strâns legate una de alta: nici Euharistia nu există în afara Bisericii, după cum nici Biserica nu poate ființa fără Euharistie. "Nu este vorba de două realități diferite, din care una, Euharistia, are în sine chipul Bisericii, după care Biserica se modelează. Euharistia semnifică Biserica sau o are imprimată în ea, pentru că este Biserica în potență, sau pentru că Biserica nu este decât Euharistia ori trupul și sângele Domnului Iisus Hristos, materializate, concretizate și extinse în credincioși. Domnul Iisus Hristos tinde să se dăruiască credincioșilor și să-i prefacă în Trupul Său extins, cum aceștia se doresc după El și după calitatea de trup extins al lui Iisus Hristos. Precum Euharistia se înfăptuiește prin două mișcări convergente, prin oficierea darurilor și prin venirea Duhului, tot în acest fel se împlinește și dăruiește Biserica: prin Euharistia ce se dăruiește (și) prin credincioșii ce o primesc în baza credinței lor depline în Iisus Hristos" – Pr. Prof. Univ. Dr. Ene Braniște.

Biserica se formează ca trup alcătuit din credincioșii cărora li se dăruiește Iisus Hristos în mod desăvârșit în Sfânta Euharistie, dar care, din puterea dăruirii lui Iisus Hristos se dăruiesc și ei unii altora, într-o mișcare de continuă convergență și unificare. În acest sens Biserica este plină de Euharistie, de Trupul lui Iisus Hristos, într-o permanentă dăruire de sine și, prin aceasta, într-o mișcare de unificare a credincioșilor cu Sine și unul cu altul, înfăptuită de către Domnul nostru Iisus Hristos și prin puterea lui Iisus Hristos. Cu toate că prin Sfânta Euharistie Biserica își găsește consolidarea ei culminantă ca Trup tainic al Domnului Iisus Hristos, totuși trebuie să se țină seama că de Sfânta Euharistie se pot împărtăși numai cei botezați și unși cu Sfântul Mir și odată cu aceasta, deveniți mădulare ale Bisericii, chiar dacă nu deplin închegate. De aceea nu se poate defini Biserica numai ca o comunitate euharistică, cum face teologul rus Nicolae Afanassieff și nici numai ca un popor al lui Dumnezeu, constituit exclusiv prin Botez (protestanții) ori prin Botez și Confirmare (catolicii). Euharistia realizează încorporarea plinară a omului în Iisus Hristos, ca mădular al Trupului Său, începută prin Botez și pecetluită prin Taina Ungerii cu Sfântul Mir. Ea realizează împreună-zidirea creștinilor în Iisus Hristos, Biserica, dar a acelora ce sunt botezați și pecetluiți de Iisus Hristos cu Duhul Lui. Prin urmare, Biserica este o comunitate sobornicească sacramentală. Și este sacramentală pentru că ea este o comunitate euharistică. Căci dacă nu există Biserică, nu există comunitate sacramentală, în afara Comuniunii Euharistice, spre care se îndreaptă Botezul și Mirungerea, și de la care primesc putere ori sens toate celelalte Taine. Dar nici Sfânta Euharistie și nici celelalte Sfinte Taine nu există fără ministerul sacramental al Episcopului și nici în afara Bisericii. Nu se poate socoti că comuniunea strânsă în jurul episcopului care hirotonește pe preoții ce săvârșesc Euharistia, este toată Biserica. Ci Biserica este comunitatea sacramentală universală. Deoarece așa cum preoții depind de episcop prin

hirotonia lor, tot astfel și episcopul depinde de totalitatea episcopatului Bisericii întregi, prin hirotonia și comuniunea cu ea. Deci și credincioșii își datorează bunurile spirituale primite, comuniunii cu Biserica întreagă. Prin Sfântul Duh dobândit în Taina Mirungerii sunt legați direct de tot episcopatul Bisericii, punându-se în relief că Duhul îi unește cu Biserica întreagă, și că El este al Bisericii întregi. De aceea și Sfânta Euharistie săvârșită de preoți și împărtășită celor unși cu Sfântul Mir, întemeiază nu numai o comunitate locală, ci comunitatea largă a Bisericii universale....

Comunitatea este încheată ecleziologic prin Sfânta Euharistie, dar Biserica nu este numai un rezultat al Euharistiei, al Tainelor, ci o condiție a lor, ele fiind articulate în Iisus Hristos, prezent în Biserică prin Duhul Sfânt, ultimul criteriu al adevărului, căci după Sfântul Irineu de Lyon, "Unde este Biserică este și duhul lui Dumnezeu iar unde este Duhul lui Dumnezeu, acolo este și Biserica și tot harul. La Duhul este adevărul". Biserica și Euharistia se întâlnesc în iubirea lui Iisus Hristos, ca expresie autentică iubirii intratrinitare. "Dumnezeu este iubire" (I Ioan IV, 8), iar credincioșii se împărtășesc cu jertfa lui Iisus Hristos, ca expresie a iubirii prin care Iisus Hristos a "câștigat" Biserica Sa (Fapte XX, 28). Împărtașindu-se de Iisus Hristos, ne împărtășim și de iubirea Lui, ca manifestare a iubirii Sfintei Treimi. Drept urmare, prin iubirea euharistică Biserica se manifestă ca o realizare a acestei iubiri în comuniunea membrilor ei. Sfânta Euharistie apare astfel ca o taină a iubirii ce mărturisește despre iubirea lui Dumnezeu pentru noi, prin jertfa Fiului Său pentru mântuirea noastră ; iar această mărturisire are, în același timp, și semnificația unei chemări adresată nouă de a iubi pe Tatăl, prin Fiul și prin mădularele Trupului al cărui Cap este Fiul, deci de a pune în lucrare iubirea noastră. În felul acesta Euharistia mărturisește despre iubire, chemand-o. Mărturia o face prin Iisus Hristos, iar chemarea este adresată tuturor credincioșilor și cu deosebire celor rânduiți prin hirotonie să officieze Sfânta Euharistie. Anticiparea instituirii Preoției s-a făcut la instituirea Euharistiei, pentru că preotul este înainte de toate cel care are misiunea apostolică de a proclama: Cuvântul s-a făcut trup și puterea Preoțească de a atesta: "Acesta este Însuși Trupul și Sângele Domnului". Săvârșind Euharistia, nu "in persona Christi", ci "in nomine Christi", el transformă adunarea credincioșilor în sinaxa euharistică, manifestare plenară a Bisericii lui Dumnezeu, care a primit puterea de a adresa Tatălui Epicleza.

Concluzii

Sfânta Euharistie nu este numai mijlocul unirii noastre cu Iisus Hristos, ci și scopul, țelul și dovada deplinei uniri cu El. La această deplină unire cu Iisus Hristos nu putem ajunge însă fără să fim una în mărturisirea credinței celei adevărate. Aceasta se vede destul de clar în săvârșirea Sfintei Liturghii, în care înainte de a ne împărtași cu Trupul și Sângele Domnului Iisus Hristos, ne rugăm pentru ajungerea la unitatea de credință, zicând: "Să ne iubim unii pe alții ca într-un gând să mărturisim. - Pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită", după care urmează Simbolul Credinței. Nu putem lua parte la această comuniune euharistică dacă nu am ajuns mai întâi la unitatea de credință. Șirul de cereri înainte de împărtășire se încheie cu cererea pentru realizarea unității de credință: "Unirea credinței și împărtășirea Sfântului Duh, cerând...".

Comuniunea euharistică implică deci, unitatea sau comuniunea credinței întregi, convingerea că în Sfânta Euharistie ne împărtășim cu însuși Trupul și Sângele lui Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul și credința despre Biserică, ca unitate ontologică profundă a creștinilor cu Iisus Hristos și întredolaltă în Iisus Hristos, datorită Sfântului Duh. Fără unitatea credinței realizată mai întâi, nu poate avea loc comuniunea euharistică. Tendința manifestată în ultima vreme de unele cercuri ecumeniste, ce recomandă comuniunea chiar și în lipsa unei unități de credință nu poate fi acceptată. Euharistia nu creează unitatea fără voia persoanelor, ci realizează aceasta, folosindu-se și de acordul liber al credincioșilor, manifestat în

mărturisirea aceleiași credințe. Unitatea în credință pregătește pe credincios pentru comunitatea euharistică, iar aceasta întărește și susține unitatea în credință între una și cealaltă, este o legătură și un acord perfect căci, după mărturia Sfântului Irineu "învățătura noastră este în acord cu Euharistia iar Euharistia la rândul ei întărește învățătura". Intercomuniunea ce se urmărește și se practică astăzi între diverse Biserici și comunități ecleziale, altele decât Biserica Ortodoxă, este o comuniune euharistică lipsită de fundamentul credinței, o "comuniune mai mult formală, sentimentală, intercreștină" și într-un cuvânt, o "necomuniune". Graba de a ajunge la unitatea euharistică, oricând și oriunde nu face decât să minimalizeze valoarea Sfintei Euharistii. În schimb, Biserica Ortodoxă este numai pentru comuniunea euharistică reală obiectivă, care este precedată și statornicită pe comuniunea plenară în credință, exprimată prin comuniunea deplină și desăvârșită a iubirii. De aici exigența și responsabilitatea Bisericii în istorie față de ereziile care sau rupt de misterul divin al Bisericii. Dogmele sale sunt în primul rând afirmații ce privește mântuirea omului, obiceiul lor este să elibereze chipul original al lui Iisus Hristos, adevărul, de distorsiunile unor erezii, pentru a ajuta comunitatea Bisericii să păstreze învățătura corectă despre Domnul Hristos și prin urmare viața ca prezență a lui Mântuitorului Iisus Hristos în Biserică.

Drd. Stelian Gomboș